

lion of the season – зірка сезону

Ф.зрощ. ≠ Фєд.

Сіг ≠ Сіг

Крозм. = Крозм

в) етнографічні

Norfolk turkey – норфольський індик (прізвисько уродженця або мешканця графства Норфолк)

Фспол.= Фспол

Сіг = Сіг

Крозм. = Крозм.

Кір = Кір

stag party – вечірка оленів (неофіційні збори чоловіків)

Фзрощ = Фзрощ

Сіг = Сіг

Крозм. = Крозм.

Кір = Кір

АФО та УФО майже в усіх випадках не співпадають за структурою, за сигніфікацією – в деяких ФО є розбіжності, а в деяких значення однакове, а за конотацією майже повне співпадіння.

Розбіжність структурного та сигніфікативного компонентів треба враховувати при перекладі ФО, тому що треба знати реалії країни, мова, якої вивчається. Без цих знань ми не зможемо дати повне відображення фразеологічного значення.

ПОНОМАРЕНКО Н.В., канд.філол.н., доцент

Український державний університет залізничного транспорту

м.Харків, Україна

КОНАТИВНА, СИГНІФІКАТИВНА ТА СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛІЙСЬКИХ, РОСІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Фразеологія як мовне явище привертає увагу мовознавців світу з середини 19 ст. Вагомий внесок в розвиток цього лінгвістичного явища зробили вітчизняні мовознавці. Фразеологія була розглянута з різних боків, за різними аспектами.

Основоположником теорії фразеології є швейцарський лінгвіст – Шарль Баллі. Він перший систематизував сполучення слів у своїх книгах «Общая

лингвистика и вопросы французского языка», «Французская стилістика» [1; 2]. У першій книзі він виділив чотири групи словосполучень: 1) вільні сполучення: сполучення, які не мають сталості і вони розпадаються після їх утворення; 2) звичні сполучення: сполучення з відносно вільним зв'язком компонентів, які допускають деякі зміни; 3) фразеологічні ряди: групи слів, в яких два рядоположних поняття з'єднуються майже в одне; 4) фразеологічні єдності сполучення, в яких слова втратили своє значення та виражають єдине неділиме поняття. Таким чином, Ш.Баллі класифікує сполучення слів за їх сталістю. У «Французькій стилістиці» вчений розглядає звичні сполучення та фразеологічні ряди як проміжні типи словосполучень та розрізняє лише дві основні групи сполучень: 1) вільні сполучення та 2) фразеологічні єдності: сполучення, компоненти яких постійно вживаються в даних сполученнях для вираження однієї думки, які втратили самостійне значення. Всі сполучення в цілому набувають нового значення, не рівне сумі значень складових частин.

З середини 20 ст. в мовознавстві увага приділялась питанню схожості та різниці фразеологізмів та слів, а також сполученню слів; проблематика фразеології була пов'язана, в-основному, з установленням критеріїв фразеологічності та уточненням основ класифікації фразеологізмів. На той час в мовознавстві здобула широкого визнання семантично-структурна класифікація фразеологічних одиниць В. В. Виноградова [3]. В основу його теорії покладено ступінь видозміни значення слова в різних синтаксичних та стилістичних умовах фразотворення. В.В.Виноградов розрізняв три типи фразеологічних одиниць: 1) фразеологічні зрощення (ФЗ) або ідіоми – немотивовані одиниці, в значенні яких немає ніякого зв'язку зі значенням їх компонентів. Якщо їх складові елементи однорідні з якими-небудь самостійними словами мови, то їх співвідношення – омонімічне, наприклад: *the cap fits* – у самісіньке око; 2) фразеологічні єдності – семантично неділимі, мотивовані одиниці з єдиним цілісним значенням, яке виникає зі злиття значень лексичних компонентів, наприклад: *to kill two birds with one stone* – вбити двох зайців; до фразеологічних сполучень (ФС) В.В.Виноградов відносив звороти, в яких один з компонентів має фразеологічне зв'язане значення, що виявляється лише у зв'язку з певним колом понять та їх вербальним значенням, наприклад: *Big deal!* – Велика справа!

В.І. Говердовський [10] розробив конотативну типологію лексики. Він виділив 15 видів лексичних конотацій. Перший, експресивно-оціночний, тип включає конотацію іронічності, евфемістичності, меліоративності, пейоративності та підсилювання. Ми спробуємо перенести лексичну типологію на фразеологію. В основі конотації іронічності лежить процес переносу найменування та використання лексичної або фразеологічної одиниці в іншому,

нехарактерному для неї значенні: *the card sarestacked* – справи кепські, *easy come, easy go* – як прийшло так і пішло, *error of nature* – помилка природи. До конотації евфемістичності можна віднести форми ввічливості, правила дотримування мовних заборон: *the enemy of mankind* – сатана, біс; *act of God* – стихійне лихо; *to fall from grace* – збитися з вірного шляху. Використання евфемістичних зворотів допомагає уникнути неприємного враження від деяких слів або виразів: *a bad house* – дім розпусти, *the call o fnature* – справити нужду. Позитивне оціночне почуття, що міститься у слові або виразі, називаємо конотацією меліоративності: *the eternal feminine* – вічна жіночність, *as fair as lily* – гарна як лілія. В пейоративно-конотативних виразах закріплені негативні почуття того, хто говорить, до предмету визначення. Конотація пейоративності будується на основі фамільярної лексики: *has the cat got your tongue?* – ти що, язик проковтнув?, *to escape with life* – вийти сухим з води, *fallen woman* – падша жінка. Емоційна експресія є основою утворення конотації підсилювання як поетичного та риторичного засобу за допомогою метафори: *dear heart* – оце так, *to eat bread and salt* – урочисто поклястися, *powers above* – сили небесні.

До другого, мовного, типу належить конотація книжності, розмовності, термінологічності та жаргонічності. Конотація книжності супроводжує вирази, що використовуються як в книжному стилі, так і ті, що не відносяться до нього прямо, але мають тенденцію до використання у «грамотній» мові: *to eat a peck of salt with one* – з'їсти з кимось пуд солі, *to eat the fat of the land*- жити на широку ногу, *erris human* – людині властиво помилятися. Конотація розмовності надає виразам таких якостей, що роблять їх нібито простими, повсякденними, що дозволяє використовувати їх у вільному мовленні: *to hold the tongue* – притримати язика, *pardon my French* – вибачте за грубість, *no problems* – немає проблем. Конотація жаргоністичності – це експресивний компонент значення, що виникає при використанні лексики, що функціонує в окремих соціальних та професійних групах, в загальноповсякденному мовленні: *chuck it* – перестань, *agree my aunt Fanny* – дідька лисого я погоджусь, *can it* – кінчай базікати. Конотацією термінологічності відрізняються вирази, що притаманні окремим професійним групам, а також ті, які можуть використовуватися в загальноповсякденній мові: *at bay* – загнаний, *put on the black cap* – виносити звинувачувальний вирок.

Мова в широкому сенсі є продуктом культури, існування тієї чи іншої фразеологічної одиниці пов'язано з культурно-історичним розвитком народу, його традиціями. Конотація культури може перехресуватися з конотаціями книжності, розмовності, діалектичності, а також архаїстичності: *by God* – клянусь Богом. Цінність всіх культурно-конотативних фразеологічних одиниць виявляється тільки в рамках своєї національної культури. Конотація

ідеологічності – це прагматичне значення або емоціонально-оцінюючий елемент слова, який визначається ідеологічною позицією мовця. Цей тип конотації яскраво виражається в політичній лексиці, яка входить до складу фразеологізмів.

ПОНОМАРЬОВ О. С., канд. техн. наук, професор,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ХАРЧЕНКО А. О., канд. екон. наук, доцент,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ЧЕБОТАРЬОВ М. К., канд. пед. наук, доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ЯК ЧИННИК КОЕВОЛЮЦІЇ ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ

Реальна загроза глобальної екологічної катастрофи та її прояви у вигляді незворотних кліматичних змін, епідемій і пандемій змушують нас переглянути характер взаємовідносин людини і природи. Їхня довготривала більш чи менш стала коеволюція була порушена істотним зростанням масштабів господарської діяльності людини, ускладненням застосовуваних технологій і введенням в обіг нових видів природних ресурсів. Ці процеси зумовили також і необхідність поглибленого пізнання природи і закономірностей явищ, які в ній відбуваються. Результати пізнання відкривали можливості створення досконаліших знарядь та розробки і використання більш продуктивних технологій. Тривале панування філософської думки, що саме в людині природа досягає свого самопізнання, заважало критично підійти до оцінки негативних аспектів цього самопізнання.

Згодом процеси коеволюції поступово набували все більш несприятливих для природи змін. Ці зміни стали особливо відчутними, по-перше, внаслідок стрімкого зростання чисельності людського населення планети, що потребувало відповідного збільшення споживання природних ресурсів. По-друге, зумовлена цією потребою поява землеробства завдала відчутної шкоди коеволюції і порушила гармонійну взаємодію природних біологічних процесів та їхню здатність рівноваги. По-третє, використання вогню, а згодом і парової енергії стало початком забруднення природного середовища, яке поступово не